

Les millors obres de les lletres gironines (13) Catalans a Madrid

Trenta mil catalans, entre els quals uns milers d'empordanesos, com Gabriel Moret, de Vila-sacra, que lluita força temps a Villanueva de la Cañada, defensaren al llarg de la guerra civil Madrid de l'atac dels mercenaris rifenys i els militars sollevats; Jaume Miravittles hi anà en una expedició artística de catalans i en publicà un llibre testimoni que explica viatge, estada i significació del fet

Quan Catalunya defensava Madrid

Josep Maria Figueres
PROFESSOR DE LA UAB

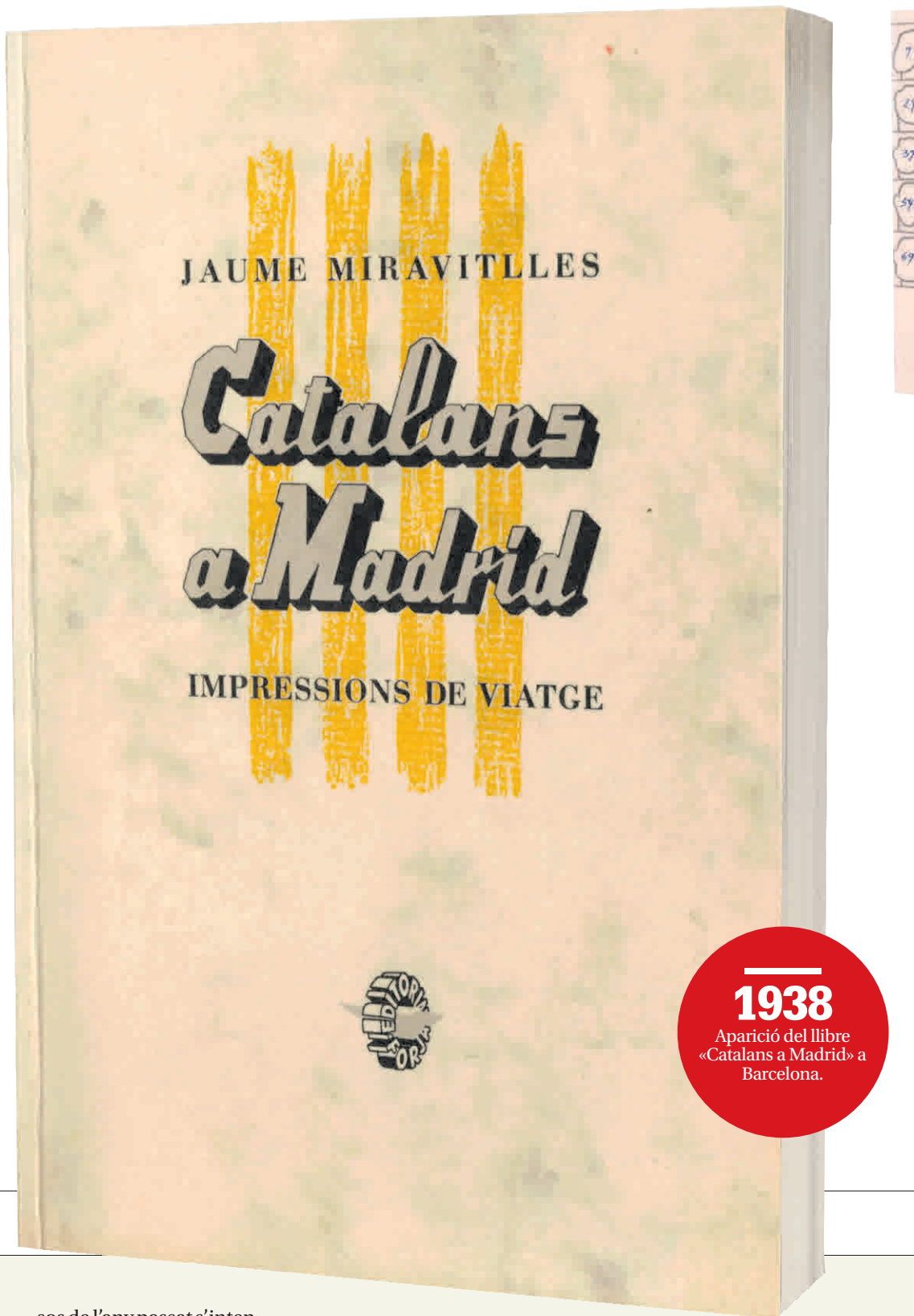
Amb un pròleg-poema de Rafael Alberti, on escriu «*En Madrid, catalanes. Derramada belleza de palabras y música que una fiel armonía de paralelos pulsos a resplandor levanta*», Jaume Miravittles aplega al llibre *Catalans a Madrid. Impressions de viatge* (publicat el juny del 1938 per l'editorial Forja, una de les tribunes del Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya), els articles que publicà a *La Humanitat* durant els dos mesos següents arran del viatge que organitzà a Madrid el novembre del 1937 com a evidència de la solidaritat que Cata-

lunya trametia. Efectivament, caravanes de camions, trens des de València on s'arribava de Barcelona, portaven queviures, municions, armes, equipaments des de la fàbrica d'Espanya. Sense aquests recursos òbviament Madrid no haguera resistit. Catalunya, a més, aporta milers de joves i acollí centenars de milers de refugiats que alimentà i ostatjà. Tot un esforç que deixa el país exhaust.

Els articles del viatge a Madrid mostren un moment de relacions bones populars, tot i que les prevencions i reserves –com exposen les cartes de Lluís Companys a Juan Negrín i tenen el negre contrapunt en la negativa al trasllat de la maquinària d'una fàbrica d'armes. Tanmateix, de cara a la galeria, es vol mostrar, amb llibres, exposicions, actes... el sentit d'aquesta col·laboració. Fins i tot, escriu Ramon Batalla l'escultura de Vi-

ladomat que Companys regalà a l'alcalde Henche. El llibre *Catalans a Madrid. Impressions de viatge*, és una eloqüent mostra d'aquesta solidaritat.

Com a bon periodista, exposa, en la sèrie d'articles, l'objectiu, el viatge, l'estada, etc. amb un to d'agilitat narrativa ben contundent, i ofereix una visió del moment que Madrid i Barcelona anaven de costat davant un enemic comú. L'ambaixada artística amb els del grup Montserrat, la cobla Albert Martí i el grup poètic amb la poesia dels rapsodes de Sagetes roges que porta el Comissariat és la mostra d'aquesta relació cordial aleshores entre la capital política i la capital de la perifèria. Per l'interès polític ho aplegà en llibre i l'obra, breu però altament representativa, fou reeditada en facsimil per Parsifal (1998).

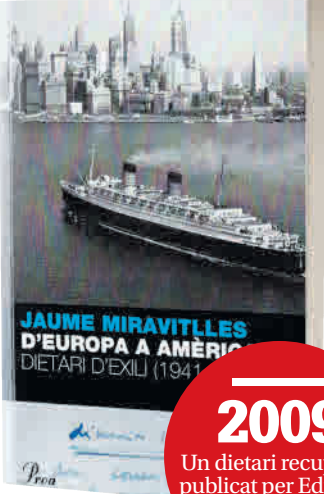
1980

Premi Josep Pla el 1979 i amb tres edicions el 1980.

1972

Publicat per Editorial Pòrtic, fou un dels seus llibres de més eco.

2009

Un diari recuperat, publicat per Editorial Proa.

2015

La guerra civil fou el centre de molts llibres i articles (aquest, d'Editorial Base)

Jaume Miravittles

Polític i periodista amb projecció internacional

Polític i periodista o, millor, periodista i escriptor (Figueres, 1906 – Barcelona, 1988). Un tret característic de la seva personalitat fou la vitalitat que mantingué al llarg de la vida, des de l'inici de l'activitat política lluitant contra la dictadura de Primo de Rivera i participant en el moviment de Prats de Molló. Inscrit en moviments d'esquerra nacional com el Bloc Obrer i Camperol s'afilià a Esquerra Republicana de Catalunya el 1934.

Anna Teixidor ha estudiat la trajectòria del periodisme a l'exili als *Annals de l'Institut d'Estudis Figuerencs* i Ramon Batalla n'ha estudiat en tesi doctoral la biografia fins el 1939 (consultable a tdx.cat). Els vint llibres i deu mil articles que publica arreu, molts amb pseudònim, i en diverses llengües (en parlava i escrivia bé cinc), ens fa esperar més dades de la vida del figuerenc universal des del 1939 fins la mort per la seva significació i importància.

La seva activitat pública fou d'impacte especialment en el marc polític en els anys vint i trenta a Catalunya i a l'exili en l'àmbit periodístic igualment com a la seva tornada a Catalunya en les dues dècades anteriors a la mort. Una mostra de l'èxit de crítica i pública és el premi Josep Pla (1979) amb *Gent que he conegut* i següen de forma constant al llarg de la seva vida que ha conegut diverses reedicions.

Fou definit com el somriure de la revolució per l'escriptor André Malraux. Esdevindrà una de les figures més destacades de la comunicació del nou poder institucional català que s'haurà d'adaptar amb el triomf de la revolució durant la guerra civil amb el Comissariat que dirigí al llarg de tot el conflicte. Després d'un molt llarg exili d'un quart de segle per terres americanes, on conreà el periodisme d'opinió, tornà però, com indica Anna Teixidor en un elaborat treball on remarca que col·labora en mig centenar d'articles i encara no hi son tots com *El Caribe* d'on hi ha un retall sobre Pau Casals en l'arxiu del músic. Aquestes columnes que feu per la premsa d'Estats Units -on residí 18 anys- i pels diaris de Llatinoamèrica esdevenen una de les obres periodístiques catalanes a l'exterior més importants.

El seu origen empordanès de la capital del republicanisme federal i la seva formació en la generació dels figuerencs més dinàmics -Dalí, Deulofeu, Puig Pujades...- l'impulsà a la militàn-

cia política i a l'activisme a través de diverses instàncies -del CADCI a Estat Català per acabar a ERC- tot vinculant-se amb els dos presidents de la Generalitat. Amb Macià participà en el complot de Prats de Molló durant la dictadura de Primo de Rivera i amb Companys s'hi vinculà durant tota la guerra i el primer exili a França fins l'ocupació alemanya. Publicà *Ha traït Macià?*, *Contra la cultura burgesa. De Jaca a Sallent i Los obreros y la política* (1932), els assaigs *El ritme de la revolució* (1933) i *Crítica del 6 d'octubre* (1935). Col·laborà en nombroses revistes de les esquerres: *L'Espurna*, *L'Hora*, *Avant*, *La Batalla*... i fins la mort sempre escriví en una molt àmplia relació de títols fins al final amb *Tele-èXprés*.

Després de la mort li apareixen reculls d'escrits, gràcies a la preservació de l'arxiu pels fills, de forma continuada, així *D'Europa a Amèrica, diari d'exili* (1941-1945) (Proa, 2009), *Informe sobre l'economia franquista de postguerra* (Afers-CEHI, 2008), *Veritats sobre la guerra civil espanyola* (Base, 2015). Esperem que aviat puguin aparèixer antologies dels seus articles atès que la seva articulística esdevé un testimoni singular d'època.

Secretari el 1936 de l'Olimpiada Popular Obrera. Unes insuperables dots organitzatives el configuraren com a secretari ideal del flamant Comitè de Milícies Antifeixistes després de guanyar l'aixecament militar. A l'octubre del 1936 dirigí el Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya, instrument de difusió, més que de propaganda, malgrat el nom, molt eficaç en pro de la República i de la Generalitat tant a l'interior com a l'exterior. Al seu front organitzà activitats a Espanya, Mèxic, França... comptà amb delegacions a l'estranger, atengué periodistes,

promogué accions especials amb una labor de gran qualitat artística i professional, d'incidència social i política. Artífex de l'organització de l'activitat pública. De la dita aleshores propaganda, o sigui la difusió de les idees, i estructurà un organisme modern i eficaç amb seccions autònomes, eficaçes i molt dinàmiques que mantindran tota una acció molt rellevant. En cinema -Laya Films-; llibre -Editorial Forja-; dinamització -secció de festivals; *gadgets* -El més petit de tots...-; premsa -*Journal de Barcelonne*, *Nova Ibèria*, *Amic*, *L'Avantgarde*, *Comunicat de Premsa*...-; organització de manifestacions; acció internacional d'agitació i relacions públiques molt eficaç.

Un fragment

El viatge

La prosa de Jaume Miravittles, punyent i directa i tanmateix suau en matisos, afavoreix una lectura alhora plaent i sucosa en observacions com en tots els textos que volen simultàniament explicar i, de retruc, persuadir; aquest article, ara capítol d'un breu llibre, és una evidència representativa del seu estil

«Es tractava de portar a Madrid una representació que posés en evidència l'esperit autèntic del nostre poble. Poesia, Dansa, Música. Això vol dir onze músics, dotze rapsodes, setze dansaires. Això vol dir per altra banda, atès que entre les companyes participants n'hi havia de molt joves, familiars que les acompanyaven. El total de la delegació pujava doncs a seixanta expedicionaris, jovenalla i persones grans, mol-

tes dones. Calia anar a Madrid, a la ciutat torturada pels abusos i per les bombes feixistes; calia anar a Brihuega, a Arganda, avançades de la lluita on s'han escrit les pàgines més sagnants de la resistència i això calia fer-ho, precisament, per celebrar l'aniversari de la lluita heroica i en els llocs crucials on italians i alemanya havien sofert sagnants desfetes.

Aquest cúmul de circumstàncies i sobre-

tot, tenint en compte que l'enemic italo-ale-

many és molt amant de les accions espectaculars, de les venjances històriques, dels aniversaris, feia preveure unes jornades particularment perilloses al front del centre al redós de les dates commemoratives del primer aniversari. La setmana abans, en una sola nit, 1.100 autobusos havien caigut sobre la capital i produïren centenars de morts i de ferits. Semblava el pròleg del drama sagnant que havia de d'obrir-se el 7 de novembre. Era lògic suposar que els frac-

sos de l'any passat s'intentaria desbrossar-los ara amb una ofensiva despietada. Era lògic suposar, sobretot, que a Brihuega, Itàlia intentaria guarir la ferida enorme de la desfeta. Tots aquests advertiments els foren fets als joves expedicionaris i als familiars que els acompanyaven. Ens adonàvem que formaven part d'aquesta població mitjana del país que té un sentit domèstic de la vida i que no aprecia per aquesta raó la grandesa de les actituds heroiques. L'expedició no era una festa, era un combat. Anava al centre de la resistència republicana a excitar les ires de l'enemic, hi anaven catalans a afirmar públicament la seva solidaritat amb la població madrilenya. I això no s'havia de fer a uns quilòmetres del front, sinó a unes passes. El cant de la tenora havia d'ésser sentit per les avançades enemigues. Tornem a dir-ho, l'expedició no era una festa, era un combat. Vàrem fer lleialment l'advertiment als expedicionaris, accentuant potser una mica la nota per tal que es produïssin les eliminacions necessàries. Ni un no falla, al contra-

ri. Els que per inconvenient d'ordre de treball tenien dificultats per fer el viatge el feren tanmateix afrontant les conseqüències de la seva actitud. Joves dansaires de divuit anys, acompanyades de les seves mares, feren 800 quilòmetres de carretera per tal de palesar quin era l'estat d'esperit de Catalunya davant la gran gesta madrilenya.

No volem evidentment exagerar la nota. No volem ara descriure aquesta expedició amb els colors violats de l'heroisme, però volem constatar aquest simple fet: Una part de la població catalana, escollida a l'atzar, pertanyent a nuclis que per la seva constitució social, política, econòmica, es troben més deslligats de les conseqüències immediates de la lluita, responien al primer crit, i sense exageracions espectaculars amb la simple convicció del deure abandonaven les llars còmodes de Barcelona per tal de portar als combatents de les trinxeres madrilenyes l'afectuosa salutació de Catalunya.

La prova ja està feta. Barcelona és digna germana de Madrid.

